

Raad van State
Afdeling bestuursrechtspraak
Hoger beroep vreemdelingenzaken
Postbus 20019
2500 EA Den Haag

Per: DIGITAAL

Amsterdam, 9 oktober 2025
Inzake: / MM&A
Zaaknr.: 202404322/1/V2

Hoogedelgestrenge Heer / Vrouwe;

In bovenstaande zaak heeft Uw Afdeling bij brief van 16 juli 2025 een aantal vragen aan de minister van A&M, verder te noemen de ‘minister’, gesteld en daarbij appellant de gelegenheid geboden binnen zes weken na ontvangst van de antwoorden van de minister, zijn reactie in te dienen. De minister heeft bij brief van 27 augustus 2025, door appellant ontvangen 28 augustus 2025, haar antwoorden op deze vragen ingediend. De minister stelt in haar antwoorden-kort samengevat- het volgende:

1. De minister stelt in haar antwoord op de vraag naar de actuele situatie over afvalligen en het monitoren van hen in Iran dat niet iedereen die naar Iran terugkeert te vrezen heeft voor vervolging. De minister noemt daarbij de seculariseringstendens in Iran. Om deze reden geldt ten aanzien van deze groep het individualiseringsvereiste. Verder stelt de minister, onder verwijzing naar het rapport van EUAA uit 2024 en het jaarverslag van USDOS uit 2023 dat afvalligheid in het Iraanse wetboek van Strafrecht niet voorkomt maar door de rechter op grond van sharia en eigen interpretatie van de islamitische rechtsbronnen kan worden bestraft.

Ten aanzien van het monitoren van de afvalligen die naar Iran terugkeren stelt de minister dat teruggekeerde Iraanse asielzoekers risico lopen om gemonitord te worden, maar niet bekend is voor hoelang of hoe intensief dat gebeurt. De minister noemt in haar antwoord een tweetal voorbeelden van mensen die door de Iraanse autoriteiten zijn gearresteerd en gedetineerd. De minister noemt er ook bij dat EUAA hierover geen informatie heeft.

2. Wat betreft de risico's die de afvalligen bij terugkeer lopen, stelt de minister dat de Iraanse asielzoekers bij terugkeer op het vliegveld gecontroleerd worden. De minister noemt echter onder verwijzing naar het ambtsbericht van de minister van BuZa dat de afvalligheid van iemand niet zichtbaar is; dat het onder meer gaat om mensen met een dubbele nationaliteit; dat het van het profiel afhangt of iemand bij aankomst eruit wordt gehaald waarbij vermelding in het systeem wegens langdurig verblijf in het buitenland zonder duidelijke reden of

illegale uitreis een reden daarvoor kan zijn. Verder noemt de minister het feit dat degenen die terugkeren onderzocht worden in hun laptop, mobiele telefoon en harddrive alsmede dat deze onderzoeken willekeurig plaatsvinden waarbij de indruk bestaat dat zij tevoren weten wie zij moeten controleren. Daarom zouden sommige Iraniërs enkel met hun Iraanse paspoort naar Iran reizen en niet melden dat zij ook nog een andere nationaliteit hebben.

Verder zou de religieuze achtergrond geen rol spelen bij terugkeer tenzij daar een aanleiding voor is. Tenslotte vermeldt de minister dat de Iraanse autoriteiten streng optreden tegen leden van de Iraanse diaspora die deelnemen aan de protestbijeenkomsten in het buitenland, bijvoorbeeld in 2022 in Berlijn. Uit dit alles leidt de minister af dat ondervraging op de luchthaven afhankelijk is van het profiel van degene die terug keert.

3. De vraag of van degenen die naar Iran terugkeren verwacht kan worden een formulier te ondertekenen waarin zij aangeven moslim te zijn en zo ja hoe deze handeling in het licht van het Y en Z arrest van het EU-HvJ dient te worden beschouwd, antwoordt de minister met de stelling dat het antwoord op de eerste vraag afhankelijk is van de manier waarop de vreemdeling zijn afvalligheid in Iran respectievelijk Nederland heeft geuit en hoe hij dat bij terugkeer wenst te doen. De minister verwijst hierbij naar het informatiebericht 2023/35 van de IND. Verder stelt de minister zich op het standpunt dat niet elke aantasting op het recht van godsdienstvrijheid een daad van vervolging is die tot verlening van het vluchtelingenstatus leidt. Het is dan ook niet aannemelijk dat voor een vreemdeling die zijn afvalligheid niet of nauwelijks heeft geuit, een onhoudbare situatie ontstaat wanneer hij een verklaring ondertekent. De minister kwalificeert het ondertekenen van dergelijke verklaring als een administratieve handeling.

4. Ten aanzien van de vraag naar het monitoren van de teruggekeerde Iraanse asielzoekers stelt de minister dat daarover weinig informatie beschikbaar is. De minister noemt een aantal gevallen van personen die bij terugkeer zijn gearresteerd, gedetineerd en ook gemonitord.

5. De minister stelt in haar antwoord op de laatste vraag, namelijk het beleid van andere EU-lidstaten ten aanzien van de afvalligen uit Iran, dat acht landen hebben aangegeven de afvalligen uit Iran niet als risicogroep/profiel te beschouwen. Voorts concludeert de minister in haar antwoord dat het beleid van andere EU-lidstaten ten aanzien van de afvalligen uit Iran neer komt op hetzelfde als het beleid van de minister ten aanzien van deze groep.

Appellant wenst in zijn reactie het volgende naar voren te brengen:

1.

Tan aanzien van de landeninformatie over afvalligen in Iran en het risico om bij terugkeer gemonitord te worden verwijst appellant naar de volgende bronnen:

1.A1 in een recent EUAA Country Guidance over Iran, t.w. 7 januari 2025, staat dat op godslastering volgens de Iraanse wet de doodstraf staat. Afvalligen kunnen worden vervolgd voor het beledigen van de islam en het promoten van atheïsme. Personen die geacht worden godslastering en/of afvalligheid te hebben gepleegd kunnen te maken krijgen met ernstig sociaal stigma, haat en geweld vanuit de samenleving. Iraanse autoriteiten marginaliseren openlijk niet-religieuze individuen, vallen hen lastig of zetten aan tot haat of geweld tegen hen. Ze worden ook geconfronteerd met inbeslagname van eigendommen. Afvalligen moeten liegen over hun overtuiging om een nationale identiteitskaart te krijgen of anders krijgen ze geen toegang tot diensten zoals

verzekeringen, onderwijs, banken en sinds kort ook het openbaar vervoer.

In dit guidance wordt nadrukkelijk aangegeven dat bij de individuele beoordeling dient te worden gekeken naar de aard en zichtbaarheid van niet-religieuze gedraging, zoals het niet bezoeken van de moskee; de verblijfplaats van betrokkene; perceptie van de islamitische normen in de familie; politieke achtergrond; etnische afkomst; geslacht.

Zie: https://euaa.europa.eu/country-guidance-iran-2025/33-individuals-perceived-have-committed-blasphemyandor-apostasy-including-converts-and-atheists?utm_source

Dit laatste werd ook genoemd in het ambtsbericht van de MvBuZa d.d. 31 mei 2022.

1.A2. in het mensenrechtenrapport van Amnesty International d.d. 28 april 2025 wordt op pagina 204 het volgende gerelateerd:

“People born to parents classified as Muslim by the authorities risked arbitrary detention, torture and other ill-treatment and the death penalty for apostasy if they adopted other religions or atheism”. Hundreds of people were arbitrarily executed. The death penalty was imposed following grossly unfair trials, including for offences such as drug trafficking which do not meet the threshold of the most serious crimes involving intentional killing. The death penalty was retained for acts protected by the rights to privacy and freedom of expression, religion or belief, including drinking alcohol and consensual same-sex sexual relationships. Adultery (sexual relationships outside marriage) remained punishable by stoning to death. Authorities used the death penalty as a tool of political repression against protesters, dissidents and ethnic minorities.”

Zie: <https://www.amnesty.org/en/documents/pol10/8515/2025/en/>

1.A3. in een meer recent USDOS-rapport over religieuze vrijheid, t.w. 30 juni 2024, lezen we het volgende:

“Proselytization of religions other than Islam carries a punishment of up to 10 years in prison.... The law, as typically interpreted, prohibits Muslim citizens from changing or renouncing their religious beliefs. The constitution states that Zoroastrians, Jews, and Christians are the only recognized religious minorities permitted to worship and form religious societies “within the limits of the law.”

“According to the NGO United for Iran’s Iran Prison Atlas, at year’s end, authorities held 115 persons in prison for “religious practice,” including Baluch, Baha’i, Sunni, Christian, and some Shia men and women. Charges included membership in or leadership of organizations that “disrupt national security” and “spread propaganda against the regime.” The NGO Humanists International stated individuals expressing nonreligious views suffered severe persecution, including violence. The government denied individuals access to attorneys and obtained false confessions through torture in some cases.”

“On September 20, parliament approved a bill that, if adopted, would increase penalties for noncompliance with the Islamic dress code as interpreted by authorities, raising prison time for violating the code from two months to 10 years and increasing the fine from 500,000 rials (\$12) to up to 360 million rials (\$8,600). In April, the government announced a domestic surveillance program, including using street cameras, to enforce the hijab law; authorities closed 45 businesses for allowing patrons to violate the law.”

“The law prohibits Muslims from changing or renouncing their religious beliefs. The only recognized conversions are from other religions to Islam. Under the law, a child born to a Muslim father is Muslim.”

“Sharia as interpreted by the government considers conversion from Islam to be apostasy, a crime punishable by death. Although apostasy is not codified in the penal code, the code instructs judges to rely on the constitution and fatwas in cases of apostasy, and the constitution instructs judges in general to pass judgments based on “authoritative Islamic sources and authentic fatwas,” rather than dismissing a case for lack of a codified crime or sentence. A judge may issue the death penalty to someone accused of apostasy under

other charges, such as “enmity against God,” “corruption on earth,” “insulting the Prophet Muhammad,” and “outrage against high-ranking officials.”

Zie, <https://www.ecoi.net/en/document/2111574.html>

1.A4. in het Human Rights Watch World report uit 2024 staat het volgende:

“Iranian law deems actions like “insulting the prophet,” “apostasy,” same-sex relations, adultery, alcohol consumption, and certain non-violent drug-related offenses to be punishable by death.

Based on a report from the Iran Human Rights Organization, more than 700 executions took place in Iran during the period between January and November 2023. This marks a substantial increase compared to the same period in 2022. Among those executed, 238 were charged with “intentional murder,” and 390 with “drug-related offenses.” Furthermore, 10 individuals received death sentences for political or security-related charges or blasphemy, and 1 person was sentenced to death on espionage charges.”

...

“Iranian authorities have intensified efforts to enforce compulsory hijab laws. They prosecute women and girls, including celebrities, for not wearing the hijab in public; issue traffic citations to passengers without the hijab; and close businesses that do not comply with hijab laws. In recent cases, the judiciary has mandated psychological treatment for at least two actresses convicted of hijab noncompliance, a move protested by Iranian mental health associations.”

“On September 21, the Iranian parliament approved a draft Hijab and Chastity Bill with 70 articles proposing additional penalties, such as fines, increased prison terms up to 10 years for expressing opposition to hijab regulations, and restrictions on job and educational opportunities for hijab violations. The law also expands the authority of intelligence and law enforcement agencies in enforcing compulsory hijab. On December 13, the Expediency Council upheld the draft bill.”

Zie: https://www.hrw.org/world-report/2024/country-chapters/iran?utm_source

1.A5. het ambtsbericht van de MvBuZa d.d. september 2023 vermeldt op pagina 85 het volgende:

“Desondanks kan niet worden uitgesloten dat afvalligen een risico op strafrechtelijke vervolging lopen zonder dat zij hun afvalligheid uitdragen. Dat is afhankelijk van de individuele omstandigheden in een zaak.”

“De vraag of het juist is dat, als een vreemdeling afvalligheid als asielmotief heeft aangevoerd en dit bekend is bij de Iraanse autoriteiten, die persoon moet kunnen aantonen dat die geen afvallige is, en de vraag hoe iemand kan bewijzen geen afvallige te zijn, konden niet worden beantwoord vanwege een gebrek aan informatie.”

“In sommige gevallen is het strafbaar om niet deel te nemen aan religieuze activiteiten en zich niet aan voorschriften te houden. Dat geldt bijvoorbeeld voor mensen die tijdens de ramadan in het openbaar eten of drinken of voor vrouwen die zich niet houden aan de kledingvoorschriften. Dan kan het gebeuren dat iemand daarvoor strafrechtelijk wordt vervolgd. Mensen die niet deelnemen aan religieuze activiteiten en voorschriften kunnen ook te maken krijgen met allerlei beperkingen in het openbare leven.”

1.A6. Appellant legt hierbij een emailwisseling over tussen de heer H. van Oosterhout van de helpdesk landeninformatie Vluchtelingenwerk Nederland en de heer Peyman Jafari expert op het gebied van Iran waarin deze expert de risico's bij terugkeer beschrijft. Hieruit blijkt dat er weldegelijk risico's zijn bij terugkeer van Iraanse asielzoekers.

Zie voor informatie over de expert: <https://cipgs.princeton.edu/people/peyman-jafari>

1.A7. De 'Norwegian Country of Origin Information Centre' van 22 November 2024, vermeldt: P. 11-12

[...]

3.3 Reception upon voluntary return on laissez-passer

In the case of voluntary return on LP, it appears to be routine to be taken aside for additional examinations after passport control. According to DEAT (DEAT 2023, p. 40), those returning on LP are asked about the circumstances of their departure from Iran and why they are travelling on LP. The interviews usually take between half an hour and an hour, but can take longer. time if the returnee is considered to be evasive, or if the authorities suspect a criminal act. DEAT points out that arrest and mistreatment are not common in this process.

The interrogations are carried out by the so-called Presidency Office, which is located after passport control when you arrive. Airlines otherwise notify the airport in advance if they are carrying passengers traveling on LP (employee at Tebran airport, video meeting June 2024).

As explained in chapter 2.1.1, applicants must undergo an interview at the embassy before being issued an LP.

Regardless of whether the airport authorities receive specific information about the returnee or not, an LP will highlight an irregularity that will probably be investigated further, according to IOM (IOM Norway, telephone conversation October 2020).

IOM also states (IOM Iran, email August 2024) that everyone who returns through their return program and who travels on LP is checked upon arrival. There is a Passport and The border police carry out the checks.

[...]

P. 13-15

[...]

3.4.1 PU's statement on arrival procedures

PU officers escort forcibly returned persons to Iran. It varies how far into the airport they follow the person and who they are met by. Sometimes they are met by Iranian personnel at the flight deck. Other times they accompany the deportee to passport control. If the PU is questioned, they can explain that the person does not have legal residence in Norway. The assignment is completed if the person is accepted into Iran (PU, meeting March 2024 and email November 2024).

PU has no information about other procedures or any inquiries. The authorities have returned people at the airport. It is entirely coincidental whether the PU hears more about what has happened to the person after arrival (meeting March 2024).

Landinfo has been informed that airlines notify airport authorities if they have passengers escorted by police (employee at Tebran airport, video meeting June 2024). Furthermore, the authorities are not necessarily informed of the forced return in advance. PU has no contact with Iranian authorities in advance of an outbound transport. Iranian authorities receive no information that says anything about whether the journey is voluntary or forced. Such outbound transports look exactly the same from PU's perspective (PU, meeting March 2024, email November 2024).

Zie: <https://www.ecoi.net/en/file/local/2120220/Iran-temanotat-Mottagelse-og-behandling-av-returnerteasylsokere-22112024.pdf>

1.B1. Ten aanzien van het monitoren van Iraanse asielzoekers wenst appellant te verwijzen naar een document opgesteld door de helpdesk landeninformatie van Vluchtelingenwerk Nederland waaruit blijkt dat het monitoren van activiteiten in Iran voorkomt. De Iraanse autoriteiten monitoren de activiteiten van de Iraanse onderdanen zowel in Iran als in het buitenland. In de eerste plaats wordt het monitoren van de activiteiten door cyberpolitie genoemd. Daarbij gaat het om de activiteiten op social media en op internet in het algemeen. In dit document wordt onder andere verwezen naar verschillende passages uit het ambtsbericht van de MvBuZa d.d. september 2023, maar ook de ambtsberichten uit voorgaande jaren evenals andere bronnen. Daarbij wordt ook genoemd het gebruik van gezichtsherkenningstechnieken, invallen op huizen, kantoren, gebedshuizen, het tappen van telefoongesprekken en allerlei andere dwangmaatregelen zonder rechterlijke toestemming.

Appellant legt dit document bij zijn reactie over en stelt dat uit deze bronnen blijkt dat de Iraanse autoriteiten vergaande bevoegdheden aanwenden om de burgers te monitoren. Hieruit volgt dan ook dat het de vaste werkwijze is van de autoriteiten om Iraanse burgers te monitoren. Voorts kan uit deze informatie in samenhang met de informatie die hierboven is genoemd over de terugkeer worden afgeleid dat de Iraanse autoriteiten niet gemakkelijk de verklaringen van degene die naar Iran terugkeren zullen vertrouwen en dat zij mogelijk gemonitord worden.

In dit verband merkt Appellant ook op dat de minister in haar beantwoording en onder verwijzing naar het ambtsbericht van de MvBuZa erkent dat teruggekeerde asielzoekers het risico lopen gemonitord te worden. De minister zet slechts vraagtekens bij de duur en intensiteit daarvan.

Appellant verwijst ter onderbouwing van zijn stelling ook naar pagina 117 van het ambtsbericht van de MvBuZa waarin het volgende staat:

‘Het valt niet uit te sluiten dat, indien een bekeerling om andere redenen dan een bekering tot het christendom wordt gevolgd na terugkeer in Iran, die persoon gedurende het volgen toch bekering tot het christendom zou worden toegedicht.’

‘Als de Iraanse autoriteiten weet hebben van de asielaanvraag van een terugkeerder, zijn er allerlei manieren waarop zij hierachter konden komen, bijvoorbeeld via vrienden, familieleden, het monitoren van een sms-bericht of een telefoongesprek. De autoriteiten konden iemand bij terugkeer hierover bevragen. Ze konden dit ook ontdekken door de socialemedia-accounts van de betreffende persoon en anderen door te nemen.’

Op pagina 118 staat:

‘Het komt voor dat terugkeerders die na aankomst op het vliegveld zijn toegelaten tot Iran, alsnog strafrechtelijk worden vervolgd door de Iraanse autoriteiten. Volgens een bron zullen de autoriteiten een terugkeerder bij aankomst op het vliegveld meestal niet ter plekke arresteren, omdat het daar zichtbaar is en er veel mensen rondlopen die het zouden kunnen filmen met hun mobiele telefoon. Zij zullen het meestal in een controleerbare omgeving doen. Dan zal er bijvoorbeeld op het vliegveld tegen de terugkeerder worden gezegd dat er iets aan de hand is met het paspoort of dat er nog een openstaande verkeersboete is, en dat die persoon zich later op een bepaalde plaats en een bepaald tijdstip moet komen melden.’

‘Volgens andere bronnen komt het voor dat het paspoort wordt afgenomen, dat er een uitreisverbod wordt opgelegd en dat een terugkeerder voortdurend wordt gevraagd om langs te komen voor onderraging. Een bron beschreef ter illustratie een zaak van iemand met een vluchtelingenstatus in een Europees land die vanuit Europa terugkeerde en vervolgens drie maanden gevangenzat. Na zijn vrijlating moest hij zich iedere maand melden bij de autoriteiten. Volgens een andere bron worden terugkeerders soms onder druk gezet om te vertellen wat zij in het buitenland hebben gedaan. Dat maakt hen immers interessant voor de autoriteiten.’

Een en ander betekent dat de Iraanse autoriteiten vrij gemakkelijk kunnen weten dat iemand in het buitenland asiel heeft aangevraagd. Ten eerste worden de Iraanse onderdanen, zoals hierboven genoemd, in de gaten

gehouden zowel in Iran als in het buitenland. Het achterhalen van iemands profiel en/of activiteiten via social media is zeer gemakkelijk geworden. Voorts verblijven vrijwel alle asielzoekers in Nederland jarenlang voordat zij het punt bereiken dat zij (moeten) terugkeren. Dit heeft tot gevolg dat de Iraanse autoriteiten kunnen zien dat de persoon in kwestie lange tijd in het buitenland heeft verbleven zonder een aantoonbare reden. Dit geldt niet alleen voor degenen die met een LP worden uitgezet maar ook degenen die vrijwillig met eventueel eigen paspoort terugkeren. In het paspoort is namelijk te zien van wanneer de uitreisstempel dateert terwijl een inreis stempel ontbreekt. Tenslotte blijkt uit de laatste passage dat een eventuele aanhouding niet direct hoeft plaats te vinden maar later alsnog kan worden uitgevoerd.

In dit verband merkt appellant ook op dat niet duidelijk is om hoeveel mensen het gaat. De minister zou vrij gemakkelijk de cijfers over teruggekeerde Iraanse asielzoekers kunnen produceren. Op de website van Dienst Terugkeer en Vertrek kan niet de informatie worden gevonden over aantal Iraniërs die in de afgelopen jaren al dan niet met een LP naar Iran zijn teruggekeerd. Op de website is te lezen dat Iraanse asielzoekers niet gedwongen worden uitgezet. De cijfers over vrijwillige terugkeer ontbreekt echter. Hierdoor kan niet goed worden beoordeeld of er überhaupt sprake is van terugkeer van Iraanse asielzoekers.

Voorts blijkt uit de inhoud van het ambtsbericht zoals hierboven onder 1.B1 weergegeven dat degenen die terugkeren reeds op de luchthaven geconfronteerd kunnen worden met verschillende dwangmiddelen.

Appellant verwijst ook naar de bijdrage van dr. Mrnix Visscher van Stichting Gave. Deze bijdrage wordt hierbij overgelegd. Appellant verzoekt Uw Afdeling de inhoud hiervan als herhaald en ingelast te beschouwen in de reactie van appellant.

In deze bijdrage wordt- kort samengevat- betoogd dat er een onderscheid dient te worden gemaakt tussen vervolging door de autoriteiten enerzijds en de secularisering door de omgeving of maatschappij anderzijds. Daarbij wordt het optreden van de Iraanse autoriteiten bij de demonstraties in 2022 wegens het verzet tegen het dragen van hijab als voorbeeld genoemd. Het eten tijdens ramadan en niet willen conformeren aan de kledingvoorschriften hetgeen zwaar bestraft zal worden, raakt weldegelijk de afvalligen in hun overtuiging. De verwachting dat men in Iran zich aan kledingvoorschriften en de ramadan houdt, is niet een uit de cultuur voortgekomen noodzaak. De bevolking seculariseert immers, zoals de minister stelt. Het is de overheid die deze normen oplegt. Ook houdt deze bijdrage een weerwoord in tegen de stelling van de minister ten aanzien van het individualiseringsvereiste.

2.

Ten aanzien van het risico voor afvalligen op ondervraging op het vliegveld brengt appellant naar voren dat uit de hierboven geschetste situatie blijkt dat Iraanse asielzoekers het risico lopen eruit gehaald te worden, alleen al vanwege langdurig verblijf in het buitenland en eventueel reizen op een LP. De risico's worden door de minister ook erkend in haar antwoord, zij het dat de minister in haar antwoord verwijst naar de informatie die betrekking heeft op andere groepen dan afgewezen asielzoekers, laat staan afvalligen.

De minister noemt verder over de controle op social media dat het gaat om mensen met de dubbele nationaliteit. Dit blijkt echter niet uit het ambtsbericht van de MvBuZa. Op pagina 119 staat namelijk:

'In toenemende mate komen berichten naar buiten waaruit blijkt dat personen onder druk worden gezet om de wachtwoorden van hun socialemedia-accounts te geven. Hierdoor krijgen de autoriteiten inzage in sociale netwerken binnen en buiten Iran. Het komt soms

voor dat Iraniërs uit de diaspora bij aankomst in Iran op de luchthaven of bij het vertrek uit Iran wordt gevraagd naar deze wachtwoorden. Het weigeren om de wachtwoorden te geven is mogelijk, maar dan ondervindt die persoon daarvan ook de consequenties. Formeel-juridisch kan iemand niet worden verplicht om zijn of haar wachtwoord te geven, maar de autoriteiten kunnen bij een ondervraging gaan dreigen in de richting van degene die weigert en diens familieleden. Daarmee is weigeren in de praktijk geen optie.'

Appellant verwijst in dit verband opnieuw naar pagina 117 en 114 van het ambtsbericht waarin staat:

P. 117

'Als de Iraanse autoriteiten weet hebben van de asielaanvraag van een terugkeerder, zijn er allerlei manieren waarop zij hierachter konden komen, bijvoorbeeld via vrienden, familieleden, het monitoren van een sms-bericht of een telefoongesprek. De autoriteiten konden iemand bij terugkeer hierover bevragen. Ze konden dit ook ontdekken door de sociale media-accounts van de betreffende persoon en anderen door te nemen.'

P.114

'Het maakt in beginsel niet veel uit welke soort document iemand bij terugkeer bij zich heeft. Wel valt het op als iemand terugreist op een laissez-passer. In dat geval is het risico groot dat de autoriteiten de terugkeerder bij aankomst ondervragen over het verblijf in het buitenland.'

Uit deze passages kan niet zonder meer worden afgeleid dat het enkel om mensen gaat met dubbele nationaliteit.

De minister stelt in haar antwoord ook dat sommige Iraniërs bij terugkeer enkel hun Iraanse paspoort overleggen. Nog afgezien van het feit dat deze informatie niet relevant is voor de beoordeling van het risico bij terugkeer van afvalligen, is deze informatie ook niet geheel juist. Immers, voor een Iraniër is het niet mogelijk om van zijn/haar Iraanse nationaliteit afstand te doen. Dat betekent in de praktijk dat de Iraanse autoriteiten een Iraniër niet erkennen in zijn/haar andere nationaliteit. Een Iraniër dient daarom *altijd* met zijn Iraans paspoort Iran inreizen.

In haar antwoord verwijst de minister naar het bericht van Iran Wire: <https://iranwire.com/en/features/125545-crackdown-on-diaspora-dissenters-surge-in-passport-seizures-at-iranian-airports/>

Dit artikel ziet op Iraniërs die in het buitenland wonen. Die staan dus ook onder de aandacht van de autoriteiten. Dit geldt dus ook voor mensen die Iran legaal in- en uitgereisd zijn, en met hun paspoort terugkomen. Direct bij aankomst op het vliegveld van Teheran, worden terugkeerders stelselmatig ondervraagd, gecontroleerd en soms aangehouden. Er wordt hen gevraagd naar hun verblijf in het buitenland, contacten, activiteiten en sociale media.

Er is een golf aan inbeslagnames van paspoorten en elektronische apparaten bij binnenkomst op Iraanse vliegvelden, gevolgd door verhoren: <https://iranhumanrights.org/2022/01/new-interrogations-at-irans-airports-jailing-of-dual-citizens-challengeofficials-calls-for-expatriates-to-return/>

Iedere Iraniër die terugkeert uit het buitenland (met of zonder asielaanvraag/verblijf buitenland) loopt het risico op ondervraging. Er is sprake van willekeur en de verhoren duren enkele uren.

Het aanvragen van asiel wordt gezien als een teken van oppositie of kritiek op het regiem, zie ook hierboven de verklaring van expert Peyman Jafari. Er zijn verschillende manieren waarop de autoriteiten op de hoogte kunnen komen van een asielaanvraag. Zoals eerder genoemd zijn zaken als lang verblijf in het buitenland en bezit van

een LP duidelijke indicaties. Dat impliceert dat een afgewezen asielzoeker, al dan niet een afvallige, groot risico loopt op ondervraging. En het is te verwachten dat degene die ondervraagd wordt de druk niet aan kan en verklaringen aflegt die zeer nadelig voor hem zullen zijn.

In het bericht van Iran wire staat ook:

During interrogations of Iranians residing abroad, security and judicial authorities have claimed to have identified them through published images of protest gatherings of Iranians overseas.

Numerous pictures and videos of these gatherings, particularly during the Woman, Life, Freedom protests, were published in both Persian and non-Persian media outside of Iran.

However, relying only on these images to identify participants in the gatherings poses significant challenges.

IranWire has learned that security institutions utilize specialized groups to monitor the Iranian diaspora.

These "pseudo-security" groups are tasked with investigating, compiling and documenting the activities of active Iranians beyond the country's borders.

Through scrutiny of social media accounts belonging to the Iranian diaspora members, these groups gather evidence of their presence at protest gatherings.

This includes photographs, videos, and even content detailing travel arrangements to the protest site, individuals spotted at the gathering, or slogans chanted.

3.

Ten aanzien van de verwachting dat van de afvallige verwacht kan worden een formulier te ondertekenen waarop staat dat hij moslim is en de verhouding van deze handeling met het arrest van het EU-HvJ d.d. 5 september 2012 voert appellant, met ondersteuning van Vluchtelingenwerk Nederland, het volgende aan:

Daad van vervolging: toetsingskader

De minister stelt dat het niet aannemelijk is dat voor de vreemdeling die zijn afvalligheid eerder (in Nederland) niet of nauwelijks uit, door het ondertekenen van de verklaring een onhoudbare situatie ontstaat waardoor dit een daad van vervolging behelst, zoals bedoeld in artikel 9 van de Kwalificatierichtlijn (2011/95/EU) en die noopt tot het verlenen van internationale bescherming.

De juridische vraag in deze is dus of het ondertekenen van een dergelijke verklaring kan worden gezien als daad van vervolging in de zin van artikel 9 lid 1 Definitierichtlijn (Dri).

In de zaak Bahtiyar Fathi van het Hof van Justitie, C-56/17, ECLI:EU:C:2018:803, heeft het Hof geoordeeld dat: 'vreemdeling moet niet verklaringen afleggen of documenten overleggen ter staving van aspecten genoemd in artikel 10, lid onder b, Kwalificatierichtlijn, maar gegevens inbrengen waarmee de IND de waarheid kan controleren, 4 oktober 2018, geeft het Hof uitleg aan artikel 9 lid 1 Dri zoals ook geformuleerd in het arrest Y en Z: '93 Volgens artikel 9, lid 1, van richtlijn 2011/95 moet een daad, om te worden beschouwd als een „daad van vervolging” in de zin van artikel 1, onder A, van het Verdrag van Genève, zo ernstig van aard zijn of zo vaak voorkomen dat zij een ernstige schending vormt van de grondrechten van de mens, met name de rechten ten aanzien waarvan geen afwijking mogelijk is uit hoofde van artikel 15, lid 2, van het EVRM of een samenstel zijn van verschillende maatregelen, waaronder mensenrechtenschendingen, die voldoende ernstig zijn om iemand op een soortgelijke wijze te treffen.

Volgens artikel 9, lid 2, onder b) en c), van die richtlijn kunnen „dadens van vervolging” in de zin van lid 1 onder meer de vorm aannemen van „wettelijke, administratieve, politieke en/of gerechtelijke maatregelen die op zichzelf discriminerend zijn of op discriminerende wijze worden uitgevoerd” en van „onevenredige of discriminerende vervolging of bestraffing”.

94 Het Hof heeft reeds geoordeeld dat uit de bewoordingen van artikel 9, lid 1, van die richtlijn blijkt dat een „ernstige schending” van de vrijheid van godsdienst die de betrokken persoon op een aanzienlijke wijze treft, noodzakelijk is opdat de betrokken handelingen zouden kunnen worden geacht een vervolging te vormen (arrest van 5 september 2012, Y en Z, C-71/11 en C-99/11, EU:C:2012:518, punt 59).

96 In casu moet worden aangenomen dat het feit dat een regeling, zoals de in het hoofdgeding aan de orde zijnde wet inzake apostasie, als sanctie voorziet in de doodstraf of in een gevangenisstraf, op zich een „daad van vervolging” in de zin van artikel 9, lid 1, van richtlijn 2011/95 kan vormen, mits een dergelijke sanctie daadwerkelijk wordt toegepast in het land van herkomst dat deze wettelijke regeling heeft vastgesteld (zie naar analogie arrest van 7 november 2013, X e.a., C-199/12–C-201/12, EU:C:2013:720, punt 56).

101 Gelet op een en ander moet op de zesde vraag worden geantwoord dat artikel 9, leden 1 en 2, van richtlijn 2011/95 aldus moet worden uitgelegd dat het verbod om handelingen te stellen die indruisen tegen de staatsgodsdienst van het land van herkomst van de persoon die om internationale bescherming verzoekt – waarvan de schending met terechtstelling of met een gevangenisstraf wordt bestraft – een „daad van vervolging” in de zin van dat artikel kan uitmaken, mits op dat verbod concreet dergelijke sancties worden toegepast door de autoriteiten van dat land, wat door de verwijzende rechter moet worden nagegaan.'

'In paragraaf 14 e.v. van de UNHCR Richtlijnen nr. 6 staat dat beperkingen of begrenzing van de godsdienstvrijheid onder bepaalde voorwaarden zijn toegestaan en dat niet alle inbreuken dus zonder meer aan te merken zijn als vervolging. Bij het bepalen of beperkingen zodanig zijn dat er sprake is van vervolging, dient er ook gekeken te worden naar de reikwijdte van de beperking en de zwaarte van de straf voor overtreding. Het belang dat binnen de godsdienst en/of door de persoon zelf wordt gehecht aan het gebruik, of hoe centraal de rol is die het speelt, is ook relevant. Hierbij dient rekening gehouden te worden met het feit dat iets dat onbeduidend lijkt voor een buitenstaander, een belangrijke rol kan spelen in de (geloofs)overtuigingen van de vreemdeling. Gedwongen bekering tot een religie is volgens de UNHCR Richtlijnen een ernstige schending van het fundamentele recht op de vrijheid van gedachte, geweten en religie en voldoet in veel gevallen aan het objectieve criterium van vervolging (paragraaf 20). Ook het gedwongen worden tot naleving van religieuze gebruiken kan sprake zijn van vervolging. Hierbij dient er gekeken te worden naar welke beleidsmaatregelen of handelingen de persoon of groep wordt verplicht na te leven, in hoeverre deze ingaan tegen de geloofsovertuiging, identiteit of manier van leven van de betrokken persoon en welke straf er geldt voor nietnaleving.

Uit het arrest Y en Z (C-71/11 en C-99/11) van het HvJEU volgt dat niet elke aantasting van het recht op godsdienstvrijheid schendt kan worden aangemerkt als een „daad van vervolging”. Een daad van vervolging kan het resultaat zijn van een aantasting van de uiterlijke beleving van die vrijheid, en daarbij moet worden onderzocht of de vreemdeling door de uitoefening van die vrijheid een werkelijk gevaar loopt in zijn land van herkomst.'

Zie in dit kader ook onderstaande paragrafen uit het UNHCR, Handboek en Richtlijnen Nederlandse Vertaling (Handboek inzake Procedures en Criteria voor het vaststellen van de Vluchtelingenstatus)

'13. Met toepassing van dezelfde norm als op de andere Verdragsgronden, kan een geloofsovertuiging, identiteit of manier van leven worden beschouwd als een zodanig fundamenteel aspect van de menselijke identiteit dat

men niet mag worden gedwongen om dit te verbergen, veranderen of af te zweren teneinde vervolging te voorkomen. Sterker nog, het Verdrag zou geen bescherming bieden tegen vervolging wegens religie als het een voorwaarde was dat de betrokken persoon stappen zou moeten ondernemen - redelijk of anderszins - om te voorkomen dat de vervolgers werden gekrenkt in hun wensen. Getuigenis afleggen in woord en daad is vaak nauw verbonden met het bestaan van religieuze overtuigingen.

Gedwongen naleving van of conformering aan religieuze gebruiken

Gedwongen naleving van religieuze gebruiken kan bijvoorbeeld voorkomen in de vorm van verplicht religieus onderwijs dat ingaat tegen de geloofsovertuiging, identiteit of manier van leven van het kind of zijn of haar ouders. Ook kan men worden verplicht om religieuze plechtigheden bij te wonen of trouw te zweren aan een bepaald religieus symbool. Bij het vaststellen of erbij dergelijke gedwongen naleving sprake is van vervolging, dient te worden onderzocht welke beleidsmaatregelen of handelingen de persoon of groep wordt verplicht na te leven, in hoeverre deze ingaan tegen de (geloofs)overtuiging, identiteit of manier van leven van de betrokken persoon en welke straf er geldt voor niet-naleving. Dergelijke gedwongen naleving kan vervolging inhouden indien het een ontoelaatbare inbreuk vormt op de religieuze overtuiging, identiteit of manier van leven van de betrokken persoon en/of indien niet naleving zou leiden tot buitenproportionele bestraffing.

Gedwongen naleving kan tevens gepaard gaan met het opleggen van bepaalde strafrechtelijke of burgerlijke wetboeken waarvan wordt beweerd dat ze gebaseerd zijn op een religieuze doctrine waartegen niet-nalevers wellicht bezwaar hebben. Indien een dergelijk wetboek discriminerende inhoudelijke of procedurele waarborgen bevat en met name indien een verschillende strafmaat wordt opgelegd aan aanhangers en niet-aanhangers, kan dit worden beschouwd als vervolging. Indien de wet buitenproportionele straffen voorschrijft voor overtreding van de wet (bijvoorbeeld gevangenisstraf voor godslastering of het uitoefenen van een andere religie, of de doodstraf voor overspel), al dan niet voor aanhangers van dezelfde religie, is er sprake van vervolging. Dergelijke zaken komen vaker voor als er beperkte of geen scheiding is van kerk en staat.

Een bepaalde religieuze wet kan vervolging inhouden, niet alleen als deze wordt gehandhaafd onder nietaanhangers, maar ook als deze wordt toegepast op dissidenten binnen of leden van hetzelfde geloof. Het handhaven van wetten tegen godslastering wordt bijvoorbeeld vaak gebruikt om het politieke debat onder geloofsgenoten te onderdrukken en zou zelfs als vervolging kunnen worden beschouwd indien deze handhaving zich richt tegen aanhangers van dezelfde religie.'

Appellant betoogt dus dat niet zonder meer kan worden gesteld dat er geen sprake is van een daad van vervolging als iemand wordt gedwongen een document te ondertekenen waarin hij een onjuiste verklaring aflegt tegenover de autoriteiten. Wat zullen de gevolgen zijn als de persoon in de toekomst in aanraking komt met de autoriteiten en hij wordt geconfronteerd met zijn verklaringen?

De minister stelt in haar antwoord: Als de vreemdeling in het land van herkomst en in Nederland zijn afvalligheid terughoudend of niet actief heeft geuit, dan is het in beginsel niet aannemelijk dat de vreemdeling in het geval van een eventuele ondervraging door de autoriteiten op de luchthaven zal verklaren dat hij afvallig is. In dit geval is er, anders gezegd, in beginsel namelijk geen blijk dat dit voor de vreemdeling van belang is voor het behoud van zijn religieuze identiteit."

Het antwoord van de minister veronderstelt dat wanneer iemand niet eerder zijn afvalligheid heeft uitgedragen, hij bij een ondervraging niet zal verklaren dat hij afvallig is. Maar het passief niet uiten dat je afvallig bent wanneer de situatie daar niet om vraagt, is niet gelijk te stellen met het actief moeten verklaren dat je wél gelooft oftewel het liegen over je religieuze identiteit tegenover de autoriteiten én dit ook nog met een handtekening

onder een verklaring te bevestigen.

Appellant kan de minister haar stelling niet volgen nu het actief moeten verklaren dat je moslim bent, terwijl je daarin niet gelooft, niets van doen heeft met het behoud van de religieuze identiteit van iemand. In dit verband verwijst appellant naar het commentaar van dr. Marnix Visscher van Stichting Gave op IB 2023.35 waarnaar de minister in haar antwoord refereert. In dit commentaar wordt gesteld:

‘Dat van het tekenen van een verklaring dat hij (nog steeds) moslim is, dit niets anders betekent dan dat hij verklaart dat hij zich (nog steeds) conformeert aan de islamitische geloofsbelijdenis dat er geen God is dan Allah en dat Mohammed zijn profeet is. Dit is iets dat van een afvallige niet verwacht mag worden. Dat hij zijn afvalligheid niet (actief) zou uitdragen maakt dat niet anders. Positief verklaren dat je nog steeds moslim bent gaat immers een stuk verder dan je onthouden van het verklaren dat je afvallig bent. Met de motivering “op grond van de verklaringen van de vreemdeling ten aanzien van het uiten van zijn overtuiging, mag dan ook verwacht worden dat hij niet verklaart afvallig te zijn:” wordt miskend dat er een wezenlijk verschil bestaat tussen het verklaren nog steeds moslim te zijn en het zich onthouden van het verklaren afvallig te zijn.

Het enkele feit dat een vreemdeling er kennelijk weinig of geen behoefte aan heeft zijn afvalligheid actief te uiten mag ook beslist niet betekenen dat van hem verwacht mag worden zich (nog steeds) voor te doen als moslim. Er is geen regel die voorschrijft dat afvalligheid actief geuit zou moeten worden. Met het standpunt van de IND dat voor een vreemdeling die geen uiting geeft aan zijn afvalligheid in beginsel niet van belang is voor het behoud van zijn religieuze identiteit om te verklaren dat hij afvallig is, wordt er aan voorbijgegaan dat een verklaring die van de vreemdeling bij terugkeer in Iran verlangd wordt deze niet vrijblijvend is, maar dat van de vreemdeling verlangd wordt om religieus kleur te bekennen. Van de vreemdeling wordt verwacht dat hij dus positief verklaart nog steeds moslim te zijn. Van een afvallige die weinig of geen uiting zou geven aan zijn afvalligheid wordt aldus verwacht dat hij een religieuze identiteit veinst die hij niet heeft (liegt), wat dus altijd in strijd komt met zijn ware religieuze identiteit.

Met het argument van de IND “dat niet elke aantasting op het recht van godsdienstvrijheid een daad van vervolging is die verplicht tot het verlenen van een vluchtelingenstatus” wordt miskend dat de aantasting van de godsdienstvrijheid zelf geen daad van vervolging hoeft te zijn maar dat het ook gaat om de gevolgen van het weigeren van bepaalde handelingen.’

Appellant verwijst ook naar de eerdergenoemde en hierbij overgelegde bijdrage van Stichting Gave, zie P. 3 e.v. van deze bijdrage. Daarbij wordt onder andere betoogd dat de beslissing om de afvalligheid niet openlijk uit te dragen voortkomt uit de vrees voor bestraffing.

4.

Appellant meent dat het bovenstaande voldoende duidelijkheid schept over de risico's die ondervraagde vreemdelingen blijven lopen. Appellant verwijst verder naar de volgende informatie:

De UK Home Office Country Policy Information Note Iran Social Media, Surveillance and Surplace activities van april 2025 noemt verschillende factoren zoals bedreigingen, intimidaties, oproepen en arrestaties van mensen die in verband staat tot de protesten alsmede het gebruik van social media voor de opsporing van de verdachten. Tevens wordt een overzicht gegeven van aantal bronnen, zie p. 33 e.v.

<https://assets.publishing.service.gov.uk/media/67f4ffe732b0da5c2a09e139/IRN%2BCPIN%2BSocial%2Bmedia%2BSurveillance%2Band%2Bsur%2Bplace%2Bactivities.pdf>

Hierbij dient ook in aanmerking te worden genomen dat de Iraanse autoriteiten na het conflict met Israël waarvan de dreiging nog altijd in de lucht hangt, alert zijn geworden op mensen die vanuit het buitenland

terugkeren. In dit verband is van belang te melden dat de Iraanse autoriteiten met name Nederland als een trouwe bondgenoot van Israël zien en hierdoor veel meer zullen letten op degenen die vanuit Nederland naar Iran reizen. Verwezen wordt naar de volgende links;

<https://nos.nl/collectie/13997/artikel/2571638-zorgen-om-nederlandse-familieleden-in-iran-tien-uurondervraagd> <https://nos.nl/artikel/2580468-acht-personen-opgepakt-in-iran-om-spionage-voor-israel> <https://fararu.com/fa/news/889426/>

De laatste link is in het Frasi en bevat de volgende informatie:

‘Het parlement van de Islamitische Republiek Iran heeft onlangs een wetsartikel aangenomen dat de oprichting verplicht stelt van een centrale “informatiebank” voor alle Iraniërs in het buitenland. De regering moet binnen zes maanden een digitaal systeem opzetten om de gegevens van Iraniërs buiten Iran te verzamelen, zogenaamd onder het mom van “ondersteuning”.’

Het Noorse Landeninfo rapport van November 2024 stelt:

Iranian failed asylum seekers who return to Iran are in most cases stopped after passport control for additional questioning. This applies to those who are forcibly returned as well as those who return voluntarily with a laissez-passer. Persons who exited Iran illegally also risk penal reactions. The most common reaction is a fine or a suspended jail sentence, but this depends on the circumstances of the case.

There are slightly different views as to what could trigger the authorities’ interest in a failed asylum seeker. A general impression is that those who were subject to adverse official attention prior to departing Iran, risk reactions upon return. Other factors mentioned include what information the authorities have obtained about a person’s activity abroad, and whether this activity is perceived to harm the regime.

5.

Op de vraag naar het beleid van de andere EU-lidstaten stelt de minister- kort samengevat- dat acht lidstaten op haar verzoek via GDISC zijn ingegaan en hun beleid aan de minister hebben bekend gemaakt. Het beleid van deze lidstaten zou neerkomen op hetzelfde als de minister in Nederland voert.

De GDISC is echter niet toegankelijk voor een derde. Slechts mensen, organisaties of bestuursorganen met inloggegevens kunnen tot deze site toegang krijgen. De minister noemt in haar antwoord niet welke lidstaten op het verzoek van de minister hebben gereageerd. Niet alle EU-lidstaten gaan op dezelfde manier om met de risico’s bij schending van mensenrechten. Evenmin is duidelijk hoe deze lidstaten tot de conclusie zijn gekomen dat afvalligen in het algemeen niet als risicogroep of profiel worden gerekend. Dit staat niet in verhouding tot het EUAA Country Guidance 2025 waarin op par. 3.3. het volgende staat:

‘Some acts to which individuals considered to have committed blasphemy and/or apostasy, including converts and atheists, could be exposed are of such severe nature that they would amount to persecution. More specifically, blasphemy is punished by death under Iranian law. Apostates might face prosecution for insulting Islam and promoting atheism. In 2023, two individuals accused on these grounds were executed by hanging. Individuals under this profile furthermore face arbitrary detention and torture. Converts from Islam are subjected to arrest, imprisonment and prosecution. At times converts are targeted by their families and their extended family members and society at large (ill-treatment, disinheritance).’

Gemachtigde,
M. Gavami

M. Gavami